

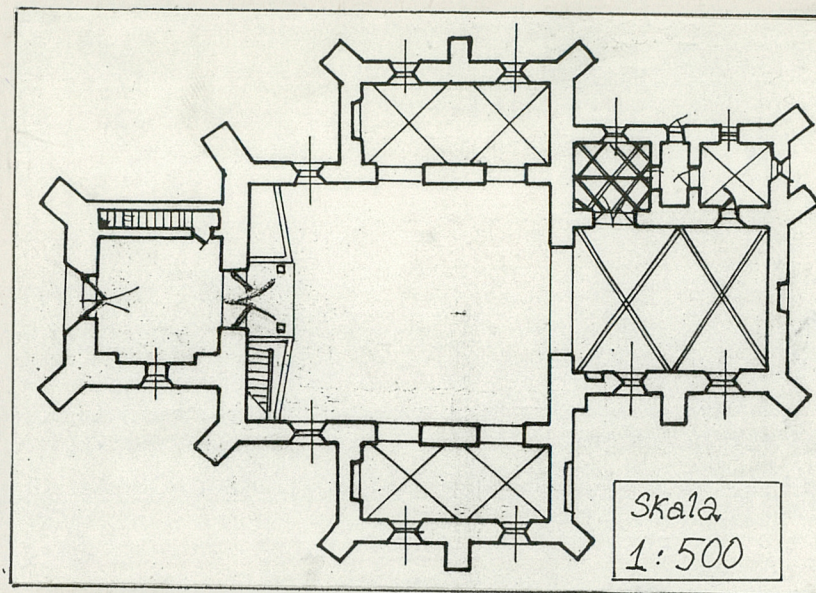
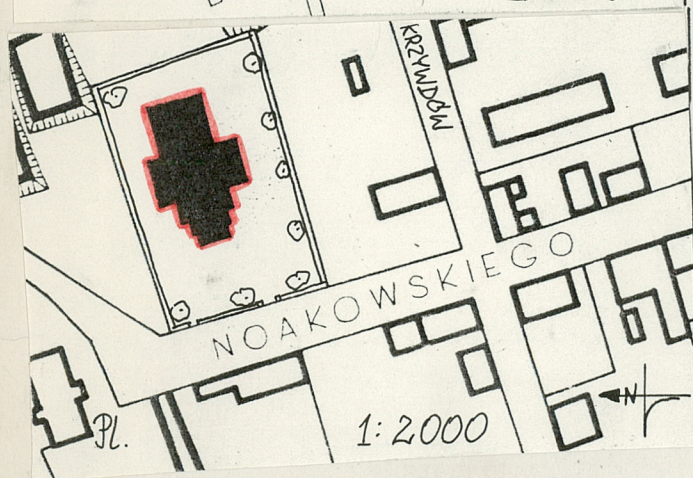
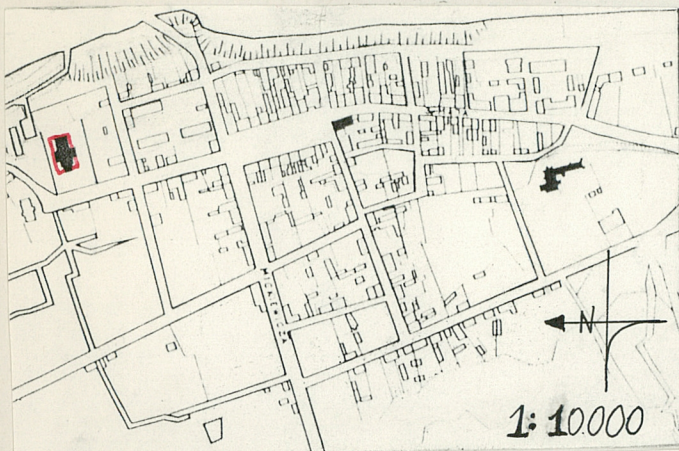
1. Obiekt 451/1

KOŚCIOŁ PARAFIALNY p.w. św. Jadwigi Śląskiej

2. Czas powstania
1460 - 68 r.

3. Miejscowość
N I E S Z A W A

11. Zdjęcia, plan sytuacyjny, rzuty

4. Adres
ul. Noakowskiego 13
87-730 NIESZAWA

nr hipoteczny [REDACTED]

5. Przynależność administracyjna
województwo bydgoskie

gmina UM - NIESZAWA pow. ALEKSANDRÓW
kuj.

6. Poprzednie nazwy miejscowości
N O W A N I E S Z A W A

7. Przynależność administracyjna
przed 1.VI.1975

województwo bydgoskie

powiat Aleksandrów Kujawski

8. Właściciel i jego adres
Parafia rzymsko-katolicka
p.w. św. Jadwigi
ul. Noakowskiego 13

9. Użytkownik i jego adres
j.w.

10. Rejestr zabytków

Nr 4/A 356 data 19.10.1956 r.

autor zdjęć Zb. Przybyszewski
data wykonania 10.03.1993 r.
miejsce przechowywania negatywów

PSOZ we W-ku

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu.

Kościół parafialny p.w. św. Jadwigi, pierwotnie p.w. św. Jadwigi, Rozesłania Apostołów i N.P. Marii, pierwotna fundacja na terenie Starej Nieszawy przez Władysława Jagiełłę ok. 1428 r, kościół obecny wzniesiony zapewne ok. 1460-8 roku, konsekracji dokonał w 1496 r. bp Krzesław Kurozwęcki, początkowo była to świątynia filialna w parafii Przypust, od 1582 r. erygowano parafię w Nieszawie; kościół wielokrotnie rozbudowywany: 1592 r.- budowa wieży z fundacji mieszczanina Wawrzyńca Rzuca, w 1637 przybudowana kaplica: od północy p.w. św. Jana Chrzciciela, w 1705 od południa p.w. N.P. Marii; wielokrotnie remontowany: w 1710 - odnowienie wieży kosztem Michała Działyńskiego kasztelana brzesko-kujawskiego, 1813 - remont kaplic, 1850 - odnowienie i wyłączenie ołtarzy, 1894 - polichromia prezbiterium, 1910 - wzmocnienie fundamentów i szakrp, zmiana posadzki z kamiennej na terrakotową, 1934 - reparaacja dachu z przekładką pokrycia nad nawą; kościół późnogotycki z kaplicami barokowymi, orientowany.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, dach, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

SYTUACJA: Kościół parafialny położony w północnej części miasta, na wygrozionej historycznej działce, otoczony starodrzewiem, z głównym wejściem od zachodu w osi prostopadłej do ulicy Noakowskiego, w bliskim sąsiedztwie plebanii, tzw. "dworku"; w pobliżu koryta rzeki Wisły.

MATERIAŁ I KONSTRUKCJA: Fundamenty z głazów granitowych, narzutowych, ściany murowane, ceglane, wątek gotycki, ściany szczytowe nawy, zamknięcia prezbiterium, blendy i gzymsy kordonowe na wieży oraz dwie kaplice tynkowane białkowane; w dolnej strefie ścian wieży i elewacji częściowo użyte głazy narzutowe, granitowe; w szkarpach wieży i prezbiterium wmurowane kule kamienne /armatnie/, ponadto w ścianie północnej wieży - wtopione w lico muru kamienne koło młyńskie; Sciana wschodnia prezbiterium i szkarpy przy niej oraz fragment południowej ściany nawy - z dekoracją rombowa z zendrówek; wewnątrz ściany i wysklepki sklepień kruchty, kaplic oraz prezbiterium tynkowane, w prezbiterium sklepienie kolebkowo - krzyżowe z wydobytymi szwami o profilu półwałka i gzymsikami u spływów; w zakrystii i przedsionku sklepienie kolebkowe z lunetami, w kaplicy przyprezbiterialnej sklepienie sieciowe, w nawie strop płaski z dekoracją kasetonową; więźba dachowa konstrukcji krokwiowo - jętkowej nad prezbiterium w szczycie łączona na zawidłowanie; nad nawą - przekształcona konstrukcji płatwiowej i stojakowej usztywnionej w płaszczyźnie więźarów przy pomocy zastrzałów i kleszczy; w płaszczyźnie kalenicy płatwie i miecze, spowodowana obniżeniem oraz zmianą sklepienia na sufit kasetonowy choć na zewnątrz zachowująca pierwotną wysokość i formę dachu - siodłowego; nad kaplicami konstrukcja dachu, drewniana - trójspadowa z krótką poprzeczną kalenicą; nad czworoboczną murowaną nadstawą wieży - dach konstrukcji namiotowej; wewnątrz wieży rusztowanie konstrukcji drewnianej, szkieletowe, stężone krzyżami św. Andrzeja, zastrzałami i mieczami podtrzymujące cztery poziomy podłóg między którymi komunikacja w dolnej partii schodami ceglanymi w głębokości murów,

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne	17. Użytkowanie obecne
ok. 8000 m ³	678 m ²	sakralne	j.obok
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja 1951 - założenie stropu żelbetowo-pustakowego i dachu nad nawą w/g proj. Narębskiego 1952 - instalacja elektryczna, c.o., naprawa cokołów 1953 - dekoracyjna okładzina stropu 1954-5 - remont kapitalny kaplic 1959 - polichromia prezbiterium 1980 - remonty bieżące		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Ściany zewnętrzne - ubytki i złuczenia tynków na szczytach: prezbiterium i nawy.	
20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie naprawa szczytów.			

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

MHDV T. XI, 70; T. XIX 57, 81, 118; T. XXIII 77, 178.

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

22. Bibliografia

Kujawski ks.: NIESZAWA - ŁB Nr 7 /456/ rok 1986

KZSP XI, z. 1, 11-24

Sporny J.: Kronika parafii św. Jadwigi w Nieszawie
do 1945, NIESZAWA - 1968 r.

SGKP VII, 123 i IX 223

Rocznik Diecezji Włocławskiej 1991 - W-ek

Słupski Z.: Kościół farny w Nieszawie pod wezwaniem
św. Jadwigi, Tygodnik Ilustrowany t. 3
1884, nr 88, s. 159 - 160

Kneblewski W., Ks: Kościół św. Jadwigi w Nieszawie
Przewodnik Katolicki 1934, nr 4.

24. Uwagi różne

25. Wypełnił

Piotr Dębicki

10.03.1993 r.

26. Sprawdził

27. Załączniki

Nr 1 i 2 - c.d. pkt. 13

Nr 3 - zdjęcia

1. Miejscowość N I E S Z A W A	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) kościół parafialny	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) c.d. pkt. 13
-----------------------------------	--	--

wyżej za pomocą stopni drewnianych i drabin; prezbiterium i kaplica pd. kryte dachówką ceramiczną - karpiówką podwójnie w koronkę; Kaplica północna oraz dach na wieży kryte - dachówką gąsiorówką; nawa dachówką ceramiczną - klasztorną; podłogi terrakotowe białe - czarne, ułożone w motywy geometryczne - w całym kościele podłogi podwyższone ze względu na kanały grzewcze około 40 cm, schody: na wieżę w grubości muru, z kruchty zach. ceglane /18 stopni/; dalej drewniane; na chór drewniane, jednobiegowe z drewnianą obustronną poręczą, drzwi wejściowe do kruchty zachodniej drewniane, dwuskrzydłowe, ostrołukowe, deskowe /deski połączone ze sobą za pomocą spądzi, na zewnątrz płycinowe/ płyciny górne półostrołukowe - wypełnione rozetkami kwiatoliścia, niżej wyposażone w mosiężne rozetkowe, stałe antaby; w dolnej części płyciny klepkowe w układzie pionowym, zawieszenie, nakładkowe, zamek wpuszczany, drzwi z zakrystii do prezbiterium - jednoskrzydłowe drewniane o wykroju łuku koszowego z wizjerem prostokątnym, ze desek, od str. kościoła w dolnej części pobite blachą, z trzema pasami kowalskimi, zawieszenie nakładkowe; pozostałe drzwi ramowo - płycinowe; /do schowka, na chór, z kruchty bocznej/, drzwi z kruchty głównej - zach. - do nawy o wykroju półkola, dwuskrzydłowe, wahadłowe, w połowie przeszklone.

RZUT: Kościół jednonawowy, trójprzęsłowy z prostokątnym węższym, dwuprzęsłowym prezbiterium zamkniętym ścianą prostą; symetrycznie względem osi głównej - do dwóch przęseł przyprezbiterialnych nawy przylegają, prostokątne, dwuprzęsłowe kaplice - otwarte na nią dwoma otworami; północny załom między szerszym korpusem nawowym a węższą częścią ołtarzową wypełnia prostokątna przybudówka, równa długości prezbiterium, mieszcząca kaplicę na planie prostokąta /w części zach/, kwadratową zakrystię i niewielki przedsionek /kruchtę boczną/ pomiędzy nimi; od zachodu do nawy przylega /późniejsza/ wieża założona na rzucie kwadratu, o długości boku mniejszego od nawy; otwory okienne obustronnie glifione zarówno w nawie, w kaplicach i prezbiterium.

BRYŁA: Szeroki korpus nawowy oraz niższe od niego prezbiterium przekryte dachami siodłowymi, połączenie dachów-

Wkładkę założył: Piotr Dębicki, 10.03.1993 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: PSOZ we W-ku

we ograniczone od wschodu i zachodu szczytami o formach barokowych, od zachodu szczyt korpusu pośrodku przerywa pięciokondygnacyjna, przysadzista jednouskokowa wieża z portalem wejściowym w przyziemiu, zwieńczona kwadratową, małą nadstawką przekrytą dachem namiotowym z krucyfiksem na kuli w szczycie; dwuosiowe kaplice przekryte dachami trójspadowymi o krótkiej poprzecznej kalenicy, połączenie dachowe od strony zewnętrznej ograniczają trójkątne, tarczowe szczyty zwieńczone trójkątnymi koronami; kościół wraz z kaplicami opinają w narożach szkarpy.

ELEWACJE: - zachodnia, wejściowa - wieżowa, wolutowy, przerwany szczyt korpusu nawy poprzedza pięciokondygnacyjna wieża, w narożach ujęta trójuskokowymi szkarpami, sięgającymi do wysokości trzeciej kondygnacji; wieża rozdzielona tynkowanymi fryzami opaskowymi międzykondygnacyjnymi; w przyziemiu wejście ostrołukowe, szeroko rozglifione, druga kondygnacja rozczłonkowana trzema blendami zamkniętymi odcinkowo trzecia i czwarta z dwoma blendami, w których pojedyncze ostrołukowe, wąskie otwory okienne, wypełnione żaluzjami; w kondygnacji najwyższej pary ostrołukowych, ponad którymi pary blend zamkniętych półkoliście mieszczących okienka koliste oraz w osiach skrajnych wysokie blendy zamknięte dwułuczami ostrołukowymi na konsolkach, we fryzie między drugą a trzecią kondygnacją od północy wieży kamienna tablica, z inskrypcją erekcyjną 1592 oraz nazwiskiem i gmerkiem Wawrzyńca Rzuca, druga kondygnacja wypełniona dwoma szerokimi blendami zamkniętymi odcinkiem łuku /blendą/ od wschodu przepruta ostrołukowym okienkiem; trzecia kondygnacja wieży od północy dwuosiowa z dwoma ostrołukowymi wnękami w których pary glifionych ostrołukowych otworów okiennych; Kondygnacje: czwarta i piąta analogiczne w stosunku do zachodniej elewacji wieży od południa: w przyziemiu rozglifiony okuliw w opasce tynkowej; w trzeciej kondygnacji ostrołukowe blendy z otworami okiennymi - flankują kartusz herbowy Michała Działyńskiego - kasztelana brzesko - kujawskiego i data 171/.../, pośrodku w kondygnacji piątej tarcza zegara po bokach opięta wąskimi dwułuczami ostrołukowymi; dwuosiowe prezbiterium z dwoma glifionymi ostrołukowymi otworami okiennymi - opięte jednouskokowymi szkarpami, ściana wschodnia prezbiterium i szkarpy przy niej z dekoracją rombowa z zendrówek, ponadto na szkarpach odcinki fryzu z cegieł ułożonych rębem skośnym, w osi ściany wsch. prezbiterium zamurowane okno ostrołukowe pod nim wnęka zamknięta

1. Miejscowość N I E S Z A W A	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) Kościół parafialny	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) c.d. pkt. 13
-----------------------------------	--	--

koszowo, szczyt ujęty spływami esownicowymi, zwieńczony niskim trójkątnym przyczółkiem, nad zakrystią od wschodu półszczyt z dwiema blendami ostrołukowymi i jedną ćwierćkolistą oraz sterczynami, szczyt między prezbiterium a nawą z zarysem poprzedniego gotyckiego o podziałach blendowych, przekształcony w okresie baroku, ujęty zdwojonymi spływami wolutowymi zwieńczony odcinkowym przyczółkiem, na którym nadbudowane nowsze krosno na sygnaturkę, kaplice przy nawie opięte niskimi szkarpami o jednym uskoku, zwieńczone trójkątnymi szczytami, zakończonymi ogzysowanymi niskimi przyczółkami, otwory okienne w kaplicach rozglifione zamknięte półkolem; w ścianach wschodnich kaplic szerokie blendy w górnej części z łukami odcinkowymi, cokół z odsadzką obiegający kościół wylicowany nowszą cegłą.

WNETRZE: w zamknięciu prezbiterium późnorenesansowy ołtarz główny, chór muzyczny z boazerią wydzielającą schody, z parapetem o podziałach arkadkowych, występującym trójbocznie w części środkowej, zwieńczonym ażurowymi płycinami o motywach okuciowo - arabeskowych, wejście z prezbiterium do zakrystii zamknięte półkoliście sfazowane, umieszczone we wnęcie ujętej wałkiem, zamkniętym w ośli grzbiet, arkady do kaplic zamknięte półkoliście; prezbiterium otwarte na nawę arkadą ostrołukową, ściany w części ołtarzowej wydzielone spływami żeber wspartymi na gzymsikach, tworzącymi w obrębie każdego przęsła półkoliste pola, w nawie, w kruchcie zach. i w prezbiterium polichromia.

INSTALACJE: elektryczna, cp.

Wkładkę założył: Piotr Dębicki, 10.03.1993 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: PSOZ we W-ku

1. Miejscowość
N I E S Z A W A

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)
Kościół parafialny

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
Zdjęcia

1. Widok od str. zachodniej

2. Widok od str. pld.-wschodniej

3. Widok od str. pln.-zachodniej

4. Widok od południowej

5. Widok od str. północno-wsch.

Wkładkę założył: **Piotr Dębicki, 10.03.1993 r.**
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: **PSOZ we W-ku**

